

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Ylöjärven kaupunki ei vastusta sidosyksiköiden käytön tiukempaa valvontaa ja pitää hyvänä, että sidosyksikössä järjestämisen väärinkäyttöihin puututaan.

Ylöjärven kaupunki on huolissaan mietinnössä esitettyjen hankintayksiköille asetettavien uusien velvoitteiden lisäämästä hallinnollisesta taakasta. Erityinen uusi tiukentuva normi on mietinnössä esitetty sidosyksiköiden vähimmäisomistukseen liittyvä edellytys.

Ylöjärven kaupunki katsoo, että mietintöä ei tule valmistella hallituksen esitykseksi ennen kuin esityksen vaikutukset on monipuolisesti ja perusteellisesti arvioitu siten kuin lakiesityksen perustelemine edellyttää. Lainsäätäjä ei voi päättää näin taloudellisesti ja käytännössä

merkittävästä muutoksesta tietämättä sen vaikutuksia, tosiasioihin perustuen.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Hankintojen huolellinen valmistelu on aina hankintayksikön etu. Pidämme oikeansuuntaisena markkinavuoropuhelun merkityksen korostamista osana

hankintojen valmistelua sekä tavoitteita jakaa hankinnat tarkoituksenmukaisiksi kokonaisuuksiksi. Nämä keinot voivat lisätä tarjousten määrää ja näin edistää syntyvää kilpailua.

Mikäli hankintalain 125 § pykälää muutetaan velvoittavaksi uuden tarjouskilpailun osalta, kun tarjouskilpailussa on saatu vain yksi tarjous, lisää se hallinnollista taakkaa huomattavasti niissä hankinnoissa, joihin on yleisesti vaikea saada tarjouksia.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

-

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskeva vaatimus ei ole tarkoituksenmukainen ja on vaikeasti toteutettavissa. Esitetty vähimmäisomistusosuus on merkityksellinen kunnallisen itsehallinnon kannalta. Esitys rajoittaa kuntien mahdollisuutta päättää toimintojensa järjestämisestä. Muutos tulee kohtelemaan eri kokoisia kuntia perusteetta eriarvoisesti. Esitetty vähimmäisomistusprosentti johtaa alle kymmenen omistajan yhtiöissä täysin epätarkoituksenmukaisiin omistusosuuksien myynteihin omistajien kesken, eikä syntyvillä kustannuksilla saavuteta käytännön hyötyä. Uudistuksen hyödyt ovat epäselvät ja epäsuhdassa

palveluiden uudelleenjärjestelyistä aiheutuvaan työhön ja kustannuksiin.

Omistusjärjestelyihin pakottava esitetty vähimmäisomistusmekanismi myös vaarantaa ja osin kokonaan lopettaa seudullisen yhteistyön palveluiden järjestämisessä. Palveluiden järjestämiseen yhdessä on aiemmin jopa kannustettu volyyymihyötyjen, osaamisen, neuvotteluvoiman ja investointien keskittämisen hyötyjen saamiseksi. Toisaalta seudullinen yhteistyö on ollut äärimmäisen hyödyllistä kuntien toimintaedellytysten varmistamiseksi. Esitetty muutos yhtiöiden omistukseen sirpaloittaa ja rikkoo toimivia palveluita ja järjestämisen tapaa.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Ylöjärven kaupunki on osakkaana useissa Tampereen kaupunkiseudulla toimivissa kunnallisissa yhtiöissä, joissa omistusosuus perustuu esimerkiksi väestömäärään, jolloin Ylöjärven osuus jää alle kymmenen prosentin.

Pirkanmaan Jätehuolto Oy

Pirkanmaan Jätehuolto Oy on 17 kunnan omistama yhtiö, jonka tehtävä on tuottaa kunnille lakisääteisesti kuuluvat jätehuollon palvelutehtävät. Pirkanmaan Jätehuollon osalta muutos koskettaa kaikkia yhtiön omistajakuntia ja merkitsee toteutuessaan laajamittaista kuntavastuullisen jätehuollon uudelleenjärjestelyn tarvetta. Kategorinen 10 prosentin vähimmäisomistusosuus tarkoittaa toteutuessaan sitä, että yhtiössä voisi ehdotettujen sidosyksikköaseman täyttymisen kriteerien näkökulmasta olla korkeintaan kymmenen omistajaa.

Kuntien vastuulle kuuluvassa jätehuollossa on kysymys kuntien lakisääteisestä tehtävästä – ei hallitusohjelmakirjauksen mainitsemista tukipalveluista, vaan tarkasti säännelystä kokonaisuudesta. Pirkanmaan Jätehuolto toteuttaa omistajiensa sidosyksikkönä kuntavastuullisen jätehuollon palvelutehtäviä jätelaissa säädetysti julkisena hallintotehtävänä. Kymmenen prosentin vähimmäisomistusosuus johtaa toteutuessaan tilanteeseen, jossa Pirkanmaan Jätehuollon omistajakuntien tulisi 2,5 vuoden siirtymäajan puitteissa toteuttaa muun muassa seuraavat toimenpiteet:

- Järjestellä uudelleen yhtiön omistussuhteet kuntavastuullisen jätehuollon toteuttamiseksi investoitu jätehuollon infrastruktuuri ja yhtiön olemassa olevat

sopimukset huomioiden perustuslain omaisuudensuojan näkökulmasta kestäväällä tavalla.

- Toteuttaa omistajakunnille palautuvien lakisääteisten jätehuoltopalveluiden toteuttamiseksi tarpeelliset kuntakohtaiset henkilöstö- ja viranomaisjärjestelyt niihin liittyvine päätöksineen, määräyksineen ja taksoineen.

- Kilpailuttaa samanaikaisesti lukuisten muiden samassa tilanteessa olevien kuntien kanssa mm. jätteenkäsittelyyn, kuljetuksiin, jäteasemapalveluihin, konetöihin, jäteneuvontaan ja tietojärjestelmiin kohdistuvat, omistajakunnille palautuvien jätehuoltopalveluiden toteuttamiseksi tarvittavat, hankinnat hankintojen ajallisen keskittymisen hintoja nostavat ja palvelujen saatavuutta heikentävät vaikutukset taklaten.

- Varmistaa, että kuntalaisten jätehuoltopalvelut toteutuvat jätelain edellyttämässä laajuudessa kaikkine erilliskeräysvelvoitteineen sekä tuottajayhteistyöhön

kohdistuvine vaatimuksineen.

- Varmistaa, että kansallisesti yhdyskuntajätteen kierrätykselle asetetut tavoitteet saavutetaan.

Tampereen seudun keskuspuhdistamo Oy

Tampere, Kangasala, Lempäälä, Pirkkala, Vesilahti ja Ylöjärvi toteuttavat jätevedenpuhdistamon yhteistyössä. Se vastaa kasvavan väestömäärän tarpeisiin ja turvaa jätevesien käsittelyn pitkälle tulevaisuuteen. Jätevedenkäsittely keskuspuhdistamolla aloitetaan vuonna 2025. Hankkeen kustannusarvio on 380 miljoonaa euroa. Kymmenen prosentin vähimmäisomistusosuus johtaisi toteutuessaan omistusosuuksien ja jätevedenpuhdistamon käyttöosuuden epätarkoituksenmukaiseen erottamiseen. Yhtiön pääoman ehtoinen rahoitus on toteutettu osakeomistuksen mukaisessa suhteessa. Myös osakkaiden takausvastuu jakaantuu osakepääomaosuuksien suhteessa. Kymmenen prosentin vähimmäisomistusosuus johtaisi toteutuessaan kohtuuttomiin rahoituksen

uudelleenjärjestelyihin omistajakuntien kesken.

Business Tampere Oy

Business Tampere on Tampereen kaupunkiseudun elinkeinoyhtiö, joka edistää alueen elinvoimaa, houkuttelee investointeja ja vahvistaa paikallisten yritysten kanssa yhteistyöllä niiden kasvua ja kansainvälistymistä. Business Tampereen omistavat Tampereen kaupunkiseudun kunnat. Esitetty vähimmäisomistusprosentti johtaisi epätarkoituksenmukaisiin omistusosuuksien myynteihin omistajien kesken, eikä syntyvillä kustannuksilla saavuteta käytännön hyötyä.

Pirkanmaan Voimia Oy

Pirkanmaan Voimia Oy on Tampereen, Nokian, Virtain ja Ylöjärven kaupunkien, Vesilahden kunnan sekä Pirkanmaan hyvinvointialueen omistama yhtiö. Yhtiöllä on kokonaisvastuu Tampereen kaupungin ateria- ja puhtauspalveluiden järjestämisestä monituottajamallilla. Ylöjärven kaupunki hankkii yhtiöltä ruokapalvelut lukioon. Samassa koulukampuksessa toimii Tampereen kaupungin alainen Tampereen seudun ammattiopisto. Ylöjärven kaupungin nykyinen omistusosuus on linjassa ostovolyymin kanssa. Esitetty vähimmäisomistusprosentti johtaisi epätarkoituksenmukaisiin omistusosuuksien myynteihin omistajien kesken, eikä syntyvillä kustannuksilla saavuteta käytännön hyötyä. Toisaalta mikäli Ylöjärven kaupunki luopuisi omistajuudesta ja kilpailuttaisi ruokapalvelut, voisi lopputulemana olla, että samoissa tiloissa toimisi kaksi ruokapalveluiden tarjoajaa ja tämä ei ole toiminnan volyyymi ja järkevä tilankäyttö

huomioiden tarkoituksenmukaista.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

-

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

-

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

-

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Muutoksen vaikutukset ovat niin laajat, ettei muutosta tulisi toteuttaa edes poikkeuksiin nojaten. Varsinkin eräillä toimialoilla, kuten jätehuolto ja jätevesihuolto, omistusvaatimus ei ole toteutuskelpoinen. On ongelmallinen lähestymistapa, että jo valmisteluvaiheessa epätarkoituksenmukaiseksi tunnistettu omistusvaatimus jäisi lainsäädäntöön ja siihen tehtäisiin vain yksittäisiä yhtiö- tai toimialakohtaisia poikkeuksia.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiinne? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

-

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

-

Jylhä Julia

Ylöjärven kaupunki - Kaupunginhallitus 17.2.2025 § 52